

Barne- og
familiedepartementet

Strategi

Forskningsstrategi

2022-2026

Forord

Prioritering av forskning og kunnskapsutvikling er en langsiktig investering for samfunnet. Uten et godt kunnskapsgrunnlag og solid forskning har ikke departementet, underliggende virksomheter eller sektoren for øvrig tilstrekkelige virkemidler for god utvikling av politikk, lovverk, tiltak og tjenester. Forskningens kvalitet, relevans og tilgjengelighet på fagområdene innenfor BFDs sektoransvar er derfor en kritisk faktor for at departementet skal lykkes med å løse samfunnsoppdragene.

Barne- og familiedepartementet (BFD) har ambisjoner om å forvalte ansvaret for forskning og kunnskapsutvikling på en mer offensiv måte enn tidligere. Ved utløpet av strategiperioden skal kunnskapsutviklingen på departementets områder kjennetegnes ved sterkere forskningsmiljøer, bedre datagrunnlag og mer internasjonalt forskningssamarbeid enn ved oppstart i 2022. Dette er møysommelig arbeid som også vil måtte fortsette utover 2026.

Forskning er et virkemiddel for bedre kunnskap, og ikke et mål i seg selv. Vi har likevel valgt å kalle strategien for en *forskningsstrategi* og ikke en *kunnskapsstrategi*. Det er to årsaker til dette. For det første viser utfordringsbildet skissert i denne strategien at det finnes en rekke utfordringer ved forskningstilstanden på BFDs områder. For det andre vil en kunnskapsstrategi, på enkelte av BFDs områder, også inkludere kunnskap fra andre kilder enn forskningen, for eksempel praksisfeltet og brukere. En kunnskapsstrategi vil derfor ha en bredere tilnærming enn denne strategien, som spisses mot utfordringer ved forskningstilstanden.

Strategien må sees i sammenheng med departementets øvrige arbeid. Store deler av departementets portefølje innebærer overordnet ansvar på tvers av departementer og sektorer. Dette krever godt samarbeid om forskning og kunnskapsutvikling. I strategiperioden vil det for eksempel foregå en parallell prosess for å ivareta utsatte barn og unge bedre. Prosessen vil foregå i samarbeid med flere departementer, blant annet gjennom oppfølging av BarnUnge21.

Innhold

1 Om BFD og forskningsarbeid innenfor BFDs sektor	4
1.1 Strategiens begrepsbruk, virkeområde og innretning	4
1.2 BFDs sektoransvar for forskning	5
2 Tilstand, utfordringer og mål	7
2.1 Organisering og finansiering av forskning	7
2.2 Tilstand og utfordringer	8
2.3 Prinsipper og mål	11
3 Tiltak	14
4 Viktige aktører innenfor forskning og kunnskapsutvikling	18
4.1 Underliggende virksomheter	19
4.2 Norges forskningsråd	21
4.3 Forskningsmiljøer	22
4.4 Kunnskaps- og kompetansesentre	24
4.5 Andre nasjonale aktører	24
4.6 Internasjonale aktører	25
5 Referanseliste	26

1

Om BFD og forskningsarbeid innenfor BFDs sektor

1.1 Strategiens begrepsbruk, virkeområde og innretning

I denne strategien forstås forskning som systematisk arbeid som ved hjelp av vitenskapelig metode skaffer til veie ny kunnskap.

Forskning er samtidig bare én del av BFDs kunnskapsgrunnlag, jf. figur 1. Det er summen av disse bidragene som skal sørge for et kunnskapsgrunnlag til bruk i utviklingen av politikk, forvaltning og lovverk, og til utvikling av gode tjenester og tiltak. Spesielt der det er *komplekse utfordringer* som berører flere sektorer og fagfelt, bør et helhetlig kunnskapsgrunnlag hvor flere av kunnskapskildene i figuren under er involvert legges til grunn.

Ettersom dette er en forskningsstrategi, omfatter den ikke alle kunnskapskildene i figur 1. Strategien vil gjelde for forskningsstøttet innovasjon, men den avgrenses mot å være en bred innovasjons- eller utviklingsstrategi. Strategien retter seg heller ikke mot erfaringsbasert kunnskap eller kunnskap fra brukere. Strategien gjelder for data i betydningen forskningsdata, herunder statistikk og indikatorer til bruk i forskning.

Mål og tiltak i denne strategien vil realiseres i samarbeid med underliggende virksomheter, Forskningsrådet og andre sentrale aktører, og gjennom de årlige budsjettproposisjonene.

Strategien har en todelt innretning i en fast og en dynamisk del. Den faste delen av strategien skal ha et langsiktig perspektiv. Arbeid med forskning og utvikling av kunnskapsgrunnlaget er kontinuerlig arbeid. Derfor vil den faste delen suppleres av en dynamisk del for å sikre god fleksibilitet og dynamikk i å møte utfordringene skissert i del 2.2. Det er strategiens tiltak som ligger i den dynamiske delen (kapittel 3), og denne delen vil oppdateres underveis i strategiperioden.

Figur 1 –Kilder til et helhetlig kunnskapsgrunnlag

1.2 BFDs sektoransvar for forskning

Sektoransvaret for forskning omfatter åtte elementer.¹ Departementene skal:

1. ha oversikt over sektorens kunnskapsbehov
2. systematisk vurdere forskning som virkemiddel for å nå sektorpolitiske mål
3. bidra til forskning og kompetanseoppbygging for sektoren
4. sørge for forskning for politikkutforming og forvaltning
5. legge til rette for høy vitenskapelig kvalitet og relevans i forskningen
6. være bevisst på hvilken kanal som velges for forskningsfinansiering
7. samarbeide med andre departementer
8. følge opp internasjonalt forskningssamarbeid innenfor sektoren

¹ Kunnskapsdepartementet (2017). *Veileder for sektoransvaret for forskning*.

Sektoransvaret for forskning omfatter altså både ivaretagelse av departementets egne, og andre aktørers behov for forskning på våre fagområder. I tillegg til å kjenne kunnskapsbehovene må departementet bidra til solid struktur og rammevilkår for forskning og kunnskapsutvikling, f.eks. ved å bidra til å finansiere datainnsamling slik at datagrunnlaget oppdateres og vedlikeholdes. Gode rammebetingelser for forskning og utvikling av kunnskapsgrunnlaget er vesentlig for god ivaretagelse av sektoransvaret.

Departementets egne kunnskapsbehov dekker forskning og kunnskapsutvikling til politikktutvikling, lovarbeid og annet overordnet forvaltningsarbeid. Underliggende virksomheter har andre kunnskapsbehov, i kraft av deres rolle som praksisutøvere, tjenesteutviklere og -tilbydere, rådgivere for departementet, kunnskapsleverandører til andre offentlige organer, allmennheten, mv.

Departementet har også ansvar for å bidra til forskning og kompetanseoppbygging for andre aktører i sektoren. Hvem disse aktørene er, vil avhenge av hvilke av departementets fagområder det er snakk om. På områdene hvor BFD har et overordnet ansvar, som barn og unge, kan det være uklart hvor grensene mellom hva som er vårt ansvar og hva som er øvrige departementers ansvar, samt hvilke områder departementene bør ta ansvar for i fellesskap. Dette krever god samhandling på tvers av departementene, og må sees i sammenheng med strategien *Gode hver for oss. Best sammen*² hvor det blant annet pekes på at sammensatte politikkkfelt har behov for felles kunnskapsbaser.

Ved inngangen til strategiperioden ivaretar departementet sektoransvaret for forskning i hovedsak med forskningsmidler og føringer i statsbudsjettet, styring og dialog med underliggende virksomheter og Forskningsrådet, samt ved å delta i det tverrdepartementale samarbeidet om utvikling av forskningspolitikken. For at BFD gjennom strategiperioden skal ivareta sektoransvaret for forskning bedre, må vi ta i bruk flere virkemidler. Disse er beskrevet i delmål og tiltak.

² Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2021): *Gode hver for oss. Best sammen. Overordnet strategi for departementsfellesskapet 2021-2025.*

2

Tilstand, utfordringer og mål

2.1 Organisering og finansiering av forskning

Ved inngangen til strategiperioden bidrar departementet med midler til langsiktig kunnskapsoppbygging gjennom Forskningsrådet med formål om å håndtere sentrale samfunnsutfordringer innenfor ulike tema på velferdsområdet. I tillegg forvalter Bufdir en stor andel av BFDs midler til forskning. Disse midlene skal bidra til utvikling av direktoratets ansvarsområder. Bufdir forvalter også tilskudd til en rekke kunnskaps- og kompetansemiljøer innenfor våre områder. Forbruksforskningsinstituttet SIFO ved Oslo Met har årlig mottatt midler fra BFD til konkrete forvaltningsrelaterte forskningsoppgaver. Målet er å ha et solid kunnskapsgrunnlag om utfordringene forbrukere i Norge møter, som et grunnlag for utforming av forbrukerpolitikken. BFD har i mindre grad tildelt forskningsmidler til Arbeids- og velferdsdirektoratet.

BFD gjennomfører i liten grad egne anskaffelser for å dekke egne kunnskapsbehov. Denne typen anskaffelser gjelder i hovedsak kunnskapsbehov knyttet til pågående arbeid i departementet. Sammenlignet med andre departementer har vi en lav budsjettandel til forskning. Forskningsrådet beskriver BFD, på bakgrunn av det finansielle bidraget, som et forskningssvakt departement.

2.2 Tilstand og utfordringer

BFDs sektorområder strekker seg over til dels svært ulike felt. Nedenfor peker vi først på noen områdespesifikke beskrivelser av tilstand, og deretter noen utfordringer som gjelder på tvers av våre fagområder.

Regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning viser til at det er behov for et bedre kunnskapsgrunnlag for politikk- og tjenesteutvikling på barne- og ungdomsområdet, familiepolitikk og vold i nære relasjoner.³ Gjennom arbeidet med BarnUnge21-strategien⁴ er det gjort et stort arbeid for å identifisere kunnskapsbehov, styrker og svakheter på forskningsområdet utsatte barn og unge. I sin rapport peker strategigruppen på at forskning om utsatte barn og unge har vesentlige svakheter, blant annet er de fleste forskningsmiljøene i Norge små og fragmenterte, datagrunnlaget er svakt og området har omfattende forskningsbehov. Strategiarbeidet viste samtidig en stor interesse for forskning på et av departementets viktigste felt. På oppdrag fra Forskningsrådet ble den rettsvitenskapelige forskningen evaluert i 2021. I evalueringen ble familierett og velferdsrett pekt på som forskningsområder med potensial for utvikling og styrking.⁵ Det er også behov for styrking av forskning og kunnskapsgrunnlaget for tros- og livssynspolitikken.

Ved inngangen til strategiperioden hadde BFD behov for å få en bedre oversikt over relevant forskning på forbrukerområdet. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU), på oppdrag av Forskningsrådet, utarbeidet derfor i 2021 en systematisk kunnskapsoversikt over forbruksforskning.⁶ Oversikten viser at omfanget av norsk forbruksforskning ikke er stort. Det tilsvarer 1 prosent av norsk samfunnsforskning. NIFU har identifisert 29 fagmiljøer som jevnlig bidrar til forbruksforskning. Blant disse er det Forbruksforskningsinstituttet SIFO som har størst aktivitet. SIFO er det eneste fagmiljøet som konsentrerer sine forskningsaktiviteter om dette feltet. De øvrige fagmiljøene har hovedsakelig forskning på andre felt, men supplerer forbruksforskningen ut fra ulike kompetanser og spesialiseringer.

Med noen unntak er det et ganske sammenfallende bilde som tegnes av utfordringene innen forskningen på BFDs områder. Det er i stor grad enighet om utfordringsbildet blant viktige aktører.⁷

³ Meld. St. 4 (2018-2028) *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019-2028*.

⁴ Forskningsrådet (2021) *Ut av blindsonene. Strategi for et samlet kunnskapsløft for utsatte barn og unge*.

⁵ The research Council of Norway (2021) *Evaluation of Legal Research in Norway. Report for the Evaluation Committee*.

⁶ Fossum et al. (2021) *Forbruksforskning i Norge. En kunnskapsoversikt*. Rapport 2021: 24. NIFU.

⁷ I arbeidet med forskningsstrategien har BFD arrangert digitale møter med uhi-sektoren, Norges forskningsråd, KS, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Arbeids- og velferdsdirektoratet.

De fem identifiserte utfordringene er:

Små og fragmenterte forskningsmiljøer

Forskningen på BFDs områder preges av at forskningsmiljøene er små og fragmenterte. Den preges også av at finansieringssituasjonen for forskningsmiljøene er lite forutsigbar, noe som gir lite rom for langsiktighet. Manglende finansiering gjør det mindre attraktivt å forske på våre fagområder.

Mangelfullt kunnskapsgrunnlag for departementets fagområder

På mange av BFDs fagområder mangler et godt kunnskapsgrunnlag for utforming av politikk og lovverk. Manglende forskning preger også tjenestene, som ofte ikke har et etablert kunnskapsgrunnlag om hva som virker. Det eksisterende kunnskapsgrunnlaget er også lite tilgjengelig.

Behov for bedre datakvalitet, datatilgjengelighet og metodemangfold

Ved inngangen til strategiperioden kan datagrunnlaget for forskning til dels beskrives som av for lav kvalitet, vanskelig tilgjengelig, ikke tilrettelagt for forskning eller ikke tilgjengelig for gjenbruk eller kopling mellom datakilder. Dette gjelder både for kvalitative og kvantitative studier.

Det er også behov for utvikling av metoder for å få frem barn og unges perspektiver og stemmer i forskningen.

Svak internasjonalisering

Norske forskeres internasjonale forskningsdeltakelse er, med noen viktige unntak, for lav innenfor BFDs områder. Det er et potensial til å hente mer forskningsmidler fra internasjonale finansieringskilder, som for eksempel Horisont Europa, EUs niende program for forskning og innovasjon. Norske forskere bør ha et konkurransefortrinn som følge av god tilgang på nasjonale registerdata sammenliknet med datatilstanden i andre land. Også innenfor det nordiske ligger det et uutnyttet potensial i økt forskningssamarbeid.

Sektorisering og silotenkning og manglende tverrfaglighet

Det er behov for et bedre tverrfaglig samarbeid og unngå sektorisering og silotenkning i forskningen. For flere av våre fagområder mangler det blant annet samfunnsøkonomiske og juridiske perspektiver i forskningen.

I strategien vil mål og tiltak svare på disse utfordringene. For å vise sammenheng vil ikonene for hver av utfordringene gå igjen.

2.3 Prinsipper og mål

Til grunn for denne strategien ligger fire prinsipper, ett hovedmål og fire delmål for BFDs forskningsarbeid.

2.3.1 Prinsipper

Forutsetningen for et velfungerende forskningssystem og en god utvikling av departementets kunnskapsgrunnlag, er transparent og etterrettelig forskning. Forskning innenfor BFDs områder skal derfor bygge på følgende fire prinsipper:

- Forskningen skal ha høy vitenskapelig kvalitet.
- Forskningen skal være relevant og ha nytteverdi (impact).
- Forskningen skal være faglig uavhengig.
- Forskningsresultatene skal være åpne og lett tilgjengelige.

2.3.2 Hovedmål:

Barne- og familiedepartementets arbeid med forskning skal bidra til helhetlig og langsiktig kunnskapsutvikling for utformingen av politikk, tjenester og lovverk

2.3.3 Delmål:

Delmålene skal operasjonalisere hovedmålet, og er spisset inn mot utfordringene skissert i punkt 2.2. Delmålene beskriver ønsket tilstand ved utløp av strategiperioden. Delmålene, i kombinasjonen med prinsippene, skal bidra til god videreutvikling av kunnskapsgrunnlaget.

BFD har hovedansvar for delmålene, men vi vil ikke lykkes i dette arbeidet alene. For å oppnå god måloppnåelse er departementet avhengig av god samhandling med aktørene skissert i kapittel 4. Departementets innsats og samhandling med andre aktører må tilpasses til hvert enkelt delmål.

Til hvert av delmålene er det ved hjelp av ikoner indikert hvilke utfordringer delmålet er innrettet mot.

De fire delmålene satt for perioden er:

1. Sterke forskningsmiljøer innenfor departementets områder som sikrer god kapasitet og kompetanse

Tilstrekkelig kapasitet og kompetanse i forskningsmiljøene er en forutsetning for langsiktig kunnskapsutvikling på departementets områder. Det er også en forutsetning for kunnskapsbaserte tjenester og praksisutøvere med tilstrekkelig kompetanse.

2. Et relevant, godt og tilgjengelig kunnskapsgrunnlag

For at forskningsfunn skal ha verdi må de leses, forstås og tas i bruk. God tilgjengeliggjøring er avgjørende, og innebærer at forskningen er åpen og godt formidlet. Samtidig forutsetter denne målsettingen at kunnskapsbehovet vårt er kjent, og at forskningen er relevant for problemstillinger og utfordringer innen våre fagområder.

For å bidra til god måloppnåelse må vi og underliggende virksomheter kommunisere vårt kunnskapsbehov utad. Videre må forskerne formidle sin forskning, og underliggende virksomheter ta rollen som kunnskapsformidler ved å sammenstille og bruke forskningen som foreligger, særlig i utviklingen av råd og anbefalinger til tjenestene og til departementet.

3. Et tilgjengelig og kvalitetsmessig godt datagrunnlag som tilrettelegger for god forskning

En velfungerende datainfrastruktur er en forutsetning for forskning som både er kvalitativt god, som kopler sammen problemstillinger og som flytter forskningsfronten. For å bidra til god måloppnåelse må underliggende virksomheter videreutvikle data innenfor sine ansvarsområder. Arbeidet på området må sees i sammenheng med oppfølgingen av datapolitikken mer generelt, herunder deling og gjenbruk også av andre typer data enn forskningsdata.⁸

4. Internasjonalt samarbeid om forskning og kunnskapsutvikling

Forskning av høy kvalitet og relevans er avhengig av å utfordres utenfra. Å stimulere til og opprettholde økt internasjonal deltakelse fra norske forskere kan bidra til å utvikle nye problemstillinger, sammenligninger og tiltak på BFDs fagområder.

⁸ Meld. St. 22 (2020-2021) *Data som ressurs – Datadrevet økonomi og innovasjon.*

3

Tiltak

I dette kapitlet er det utarbeidet tiltak som skal bidra til å oppnå målene i strategien. Kapitlet vil revideres i løpet av strategiperioden. Listen over tiltak vil endre seg etter hvert som nye tiltak planlegges og etableres, og allerede iverksatte tiltak løper ut. Strategien er langsiktig, og målene vil ta tid å oppnå. Listen er ikke uttømmende, og BFD jobber kontinuerlig med å vurdere konkrete tiltak for å oppnå alle delmålene i strategien. For flere av tiltakene vil underliggende virksomhet spille en rolle i operasjonaliseringen.

Til hvert av tiltakene er det ved hjelp av ikoner indikert hvilke utfordringer og delmål tiltaket er innrettet mot.

1. Vurdere mulighetene for å etablere et overordnet og langsiktig forsknings- og innovasjonsprogram rettet mot utsatte barn og unge

Som oppfølging av BarnUnge21 vil BFD vurdere å opprette et sektorovergripende forskningsprogram rettet mot utsatte barn og unge. Et slikt program vil ha stor betydning for den helhetlige utviklingen av kunnskapsgrunnet på området, og vil bygge kvalitet, kompetanse og kapasitet hos enkeltforskere og i forskningsmiljøer.

Programmet kan adressere en rekke behov identifisert av BarnUnge21, som tverrgående problemstillinger, metodisk utvikling, brukermedvirkning, økt internasjonalisering og bedre forskningsformidling. Programmet vil etableres i et tverrdepartementalt samarbeid, og administreres av Norges forskningsråd.

2. Etablere formaliserte, flerårige samarbeid om kunnskapsutvikling på utvalgte tema

Flerårige avtaler mellom departementet/underliggende virksomhet og ett eller flere forskningsmiljøer vil gi forsterket kunnskapsutvikling. Avtalene kan omhandle forskning på våre ansvarsområder og bidra til å fremme langsiktighet, flytte den nasjonale forskningsfronten, øke internasjonalt forskningssamarbeid, mv. Avtalene kan for eksempel dreie seg om statistikkutvikling eller kunnskapsoppsummeringer. Denne typen avtaler er mest aktuelle for underliggende virksomheter.

3. Prosjektutlysninger som tilrettelegger for økt langsiktighet i utviklingen av kunnskapsgrunnet

Så langt det er formålstjenlig vil BFD og underliggende virksomheter lyse ut forskningsprosjekter med en økonomisk og tidsmessig ramme som tilrettelegger for større og mer tverrgående problemstillinger. Tiltaket kan bidra til å heve kvaliteten på den praksisnære forskningen og kan redusere silotenkning i departementet og i underliggende virksomheters arbeid.

4. Økt kontakt mellom BFD/ underliggende virksomheter og forskningsmiljøene

Vi ser behovet for økt kontakt med forskningsmiljøene, for eksempel ved at det etableres flere møteplasser. Tiltaket vil bidra til at pågående arbeid i BFD og underliggende virksomheter er oppdatert på ny forskning. Det vil gi forskerne en ny plattform å formidle forskningen på, skape interesse og oppmerksomhet rundt kunnskapsbehovene på BFDs områder, og det vil gi BFD bedre innsikt i omfang og type forskning som foregår i forskningsmiljøene. For eksempel kan det være relevant med innspill fra forskere i arbeidet med stortingsmeldinger og strategier, eller tidlig i arbeid med større reformer eller tiltak.

Ved inngangen til strategiperioden mangler det på enkelte av våre områder et tilstrekkelig grunnlag til å utarbeide tiltak for å imøtekomme utfordringene på en god måte. For å få et bedre grep om omfanget av den rettsvitenskapelige forskningen innenfor BFDs områder, kan det for eksempel være aktuelt å etablere kontakt med de juridiske miljøene for å få bedre innsikt i forskningstilstanden, og hva som eventuelt skal til for å øke forskningsinnsatsen.

5. Legge til rette for at forskning tas i bruk

BFD ser et behov for at forskningen på våre områder i større grad sammenstilles og formidles. Spesielt for BFDs tjenester må relevante funn oppsummeres og kunnskap fra ulike kilder sees i sammenheng, slik at forskningen er lettere tilgjengelig for praksisfeltet og andre relevante aktører.

BFD vil følge opp tiltaket i departementets utlysninger og i dialog med underliggende virksomheter og Forskningsrådet.

6. Utrede tiltak for bedre og mer tilgjengelige data til forskning innenfor BFDs områder

Bedre tilgang til og kvalitet på data vil gi mer pålitelig og relevant forskning og innovasjon. Ved inngangen til strategiperioden har ikke BFD tilstrekkelig oversikt over våre datakilder og hvilke muligheter som ligger i en bedre utnyttelse av materialet. Et første steg er å skaffe til veie denne kunnskapen, før vi kan vurdere aktuelle tiltak for et mer tilgjengelig og kvalitetsmessig godt datagrunnlag.

7. Etablere mer varige samarbeidsstrukturer med utvalgte internasjonale aktører

Dette tiltaket gjelder BFDs kontakt med og bruk av internasjonale aktører i forskningssammenheng, som Nordisk ministerråd med underliggende strukturer og OECD. Ved inngangen til strategiperioden er denne kontakten liten og usystematisk. Det ligger potensielt store gevinster i å benytte disse aktørene, både ved at kunnskapsutviklingen får et nordisk og internasjonalt perspektiv, men også for å bidra til et mer omforent kunnskapsgrunnlag på områder med ulike meninger. Tiltaket kan også innebære økt nordisk samarbeid om felles utvikling av kunnskapsgrunnlaget.

8. Stimulere til, og opprettholde, økt internasjonal deltakelse fra norske forskere innenfor BFDs områder

Utviklingen av kunnskapsgrunnlaget vil ha nytte av et økt nordisk og internasjonalt perspektiv. Norske forskere på BFDs områder bør derfor i større grad delta i internasjonalt forskningssamarbeid. Forskningsrådet spiller en viktig rolle i stimuleringen av norske forskeres internasjonale deltakelse. Også BFD kan legge inn forventninger om internasjonalt forskningssamarbeid i forskning som finansieres av departementet.

4

Viktige aktører innenfor forskning og kunnskapsutvikling

Figuren nedenfor viser et bilde av ulike aktører i utviklingen av kunnskapsgrunnlaget innenfor BFDs områder. Noen av aktørene er tett knyttet til departementet, og spiller en viktig rolle i vår ivaretagelse av sektoransvaret. For andre aktører har vi et mer distansert forhold, men aktørene bidrar likevel på ulike vis i utviklingen av kunnskapsgrunnlaget.

BFD er avhengig av et godt samarbeid med aktørene omtalt i dette kapitlet for å oppnå målene i kapittel 2. Det er særlig de underliggende virksomhetene og Forskningsrådet som spiller en sentral rolle i å oppnå målene og gjennomføre tiltak.

Formålet med denne delen av strategien er å uttrykke hvilke forventninger departementet har til det videre samarbeidet om utviklingen av kunnskapsgrunnlaget.

Figur 2 – De ulike aktørene som bidrar i utviklingen av kunnskapsgrunnlaget på BFDs områder

4.1 Underliggende virksomheter

BFD har flere underliggende og tilknyttede virksomheter som arbeider med statistikk, forskning og kunnskapsutvikling. De underliggende virksomhetene delegeres ansvar, oppdrag og midler til forskning og kunnskapsutvikling via de årlige tildelingsbrevene.

4.1.1 Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir)

Bufdir er faglig rådgiver for departementet, og et kunnskaps- og kompetanseorgan på sine ansvarsområder for sektoren, andre offentlige virksomheter og allmenheten. Ved å forvalte store deler av BFDs forskningsmidler spiller Bufdir en vesentlig rolle i BFDs ivaretagelse av sektoransvaret for forskning. Ved inngangen til strategiperioden har Bufdir ansvar for og samhandling med flere av aktørene nevnt nedenfor. Dette gjelder kunnskaps- og kompetansesentrene, SSB og Folkehelseinstituttet.

Som fagdirektorat og gjennom styringen av Bufetat, har Bufdir innsikt og kompetanse om innholdet i tjenestene til barn, unge og familier, og nærhet til praksisfeltet og brukerne. Bufdir har dermed gode forutsetninger for å tilgjengeliggjøre relevant forskning, bygge kunnskapsbaserte tjenester og bidra til praksisnær forskning.

I løpet av strategiperioden vil vi arbeide for at det strategiske samarbeidet på forskningsområdet videreutvikles. BFDs forskningsstrategi vil, sammen med Bufdirs langsiktige plan for forskning og evalueringer, danne grunnlaget for samhandlingen. Vi legger opp til at departementet og direktoratet i

større grad har en felles dialog med Forskningsrådet og uhi-sektoren slik at kunnskapsbehovene på BFDs områder tydeliggjøres.

Prinsippene og målene skissert i strategiens kapittel 2 er retningsgivende for Bufdirs arbeid med forskning. Tilsvarende gjelder for flere av strategiens tiltak.

Bufdir kan understøtte BFDs arbeid ved å:

- ha oversikt over sektorens kunnskapsbehov
- bidra til forskning og kompetanseoppbygging i sektoren. I dette ligger å formidle kunnskap ved å bygge bro mellom forskning og praksisfeltet gjennom praksisnære utlysninger, og å sammenstille og tilgjengeliggjøre forskningsresultater i form av råd og anbefalinger til tjenestene
- bidra til forskning for politikkutforming og forvaltning
- bidra til å motvirke sektorisering i forskningen om utsatte barn og unge slik at samfunnet ikke går glipp av verdifulle svar og løsninger som gjelder på tvers av sektorer
- arbeide for å videreutvikle og tilgjengeliggjøre gode forskningsdata
- bidra til at utviklingen av kunnskapsgrunnlaget skjer i dialog med departementet. Bufdirs utnyttelse av midlene til kunnskapsinnhenting skal være målrettet, planmessig og samordnet.

4.1.2 Arbeids- og velferdsdirektoratet (AVdir)

AVdir er en sentral kunnskapsleverandør for departementet, og direktoratets kunnskapsarbeid er avgjørende for å sikre god politikkutforming på familie- og oppvekstområdet. Kunnskapsarbeidet gjelder særlig statistikk om og analyse av bruk av overføringsordningene til barnefamiliene, samt jevnlig analyse av fattigdom og levekår i den norske befolkningen. Departementet har også stor nytte av direktoratets øvrige arbeid med forskning og kunnskapsutvikling. I direktoratets FoU-plan for perioden 2021-2025 er spesielt det tematiske satsingsområdet «Sosiale tjenester i NAV» relevant for BFD. Satsingsområdet skal bidra til at *utsatte barn og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud*, og vil være en viktig kunnskapsinnsats om barn og unges oppvekst.

Departementet ser et potensial i å videreutvikle og styrke kontakten mellom departement og direktorat. Vi har som ambisjon at:

- kontakten mellom departement og direktorat om felles ansvarsområder utvikles til å bli mer systematisk, slik at viktig kunnskapsarbeid på familie- og oppvekstområdet igangsettes og formidles
- FoU-oppdrag som berører befolkningens levekår, tilstanden på arbeidsmarked og bruk av andre velferdsytelser, inneholder et barne- og familieperspektiv som kan bidra til å synliggjøre eventuelle endringer og virkninger for barns oppvekstvilkår

4.1.3 Forbrukertilsynet

I Forbrukertilsynets arbeid med å gjøre samfunnet enklere og tryggere for forbrukerne gir et solid kunnskapsgrunnlag om utfordringene norske forbrukere møter et godt bidrag til utformingen av forbrukerpolitikken. Kunnskapsfunksjonen på forbrukerområdet er under utvikling. Forbrukertilsynet fikk i 2021 og 2022 i oppdrag å innhente informasjon og utarbeide en analyse om hvilket statistikkgrunnlag som finnes på forbrukerområdet. Resultatet skal legge grunnlaget for det videre arbeidet med kunnskapsgrunnlaget.

Departementet har som ambisjon at:

- dialogen gjennom strategiperioden skal videreutvikles ytterligere slik at departementets og tilsynets innsatser er godt samordnet

4.1.4 Øvrige underliggende og tilknyttede virksomheter

Utover de tre overnevnte virksomhetene, kan vi også nevne Barneombudet, Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker, Barnesakkyndig kommisjon, Statens helsetilsyn, Forbrukerrådet, stiftelsen Miljømerking Norge, Forvaltningsorganet for opplysningsvesenets fond og statsforvalteren.

Disse virksomhetene bidrar til kunnskapsutviklingen på departementets områder på ulike måter. Selv om de i mindre grad bestiller forskning, kan de både gjennomføre undersøkelser og sammenstille kunnskap, for eksempel fra brukere. På denne måten tilfører virksomhetene nye perspektiver og vinklinger til kunnskapsgrunnlaget. Flere av virksomhetens arbeid bidrar også til datagrunnlaget for forskning og kunnskapsutvikling.

4.2 Norges forskningsråd

Norges forskningsråd er regjeringens og departementenes rådgiver i forskningspolitiske spørsmål. På vegne av departementene forvalter Forskningsrådet om lag en fjerdedel av det offentliges samlede forskningsinnsats. Budsjettmidlene fra BFD skal gi langsiktig kunnskapsoppbygging, og føre til forskning av høy kvalitet og relevans. Forskningsrådet er en viktig aktør for at vi skal lykkes med å nå målene i kapittel 2.

I løpet av strategiperioden vil vi arbeide for at departementets kunnskapsbehov formuleres tydelig og får større gjennomslag i Forskningsrådet. BFDs innsats gjennom Forskningsrådet bør i større grad utvikle forskningsfronten på våre områder.

Forskningsrådet kan understøtte BFDs forskningsstrategi ved at:

- departementets budsjettmidler fører til en helhetlig utvikling av kunnskapsgrunnlaget på tvers av sektorer, ser tverrgående problemstillinger i sammenheng og bygger kvalitet, kompetanse og kapasitet i forskningsmiljøene

- Forskningsrådet bidrar til å motvirke sektorisering i forskningen om utsatte barn og unge slik at samfunnet ikke går glipp av verdifulle svar og løsninger som gjelder på tvers av sektorer
- Forskningsrådet i større grad kjenner utfordringer, svakheter og utviklingsbehov ved kunnskapsgrunnlaget på alle BFDs områder. Dette er en forutsetning for at forskning finansiert av Forskningsrådet kan forutse, forstå og møte samfunnsutfordringer på en bedre måte.
- Forskningsrådet bidrar til god formidling og tilgjengeliggjøring av forskningsfunn på BFDs områder
- Forskningsrådet mobiliserer til økt internasjonal forskningsdeltakelse ved hjelp av virkemidlene Forskningsrådet har rådighet

4.3 Forskningsmiljøer

4.3.1 Universitet, høyskoler og institutter

Universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter er de viktigste arenaene for forskningsutvikling. Universiteter og høyskoler skal i tillegg tilby kunnskapsbasert høyere utdanning til tjenesteutøvere.

Innen forbruksforskning er Forbruksforskningsinstituttet SIFO ved OsloMet det dominerende kunnskapsmiljøet i Norge, SIFO var tidligere tilknyttet BFD. At SIFO er en del av OsloMet innebærer at ansvaret for å sikre den vitenskapelige kvaliteten på forskningen er forankret innenfor universitetssystemet.

I løpet av strategiperioden vil vi arbeide for mer systematisk kontakt med uhi-sektoren i den videre utviklingen av kunnskapsgrunnlaget på departementets områder. Forskningsmiljøene kan bidra i utviklingen av politikk, forvaltning og lovverk ved å dele forskningsinnsikt om status for fagområdene, store samfunnsutfordringer eller hvordan forskning kan utformes for å for eksempel sikre barn og unges medvirkning i forskningen. Videre vil vi i større grad uttrykke departementets kunnskapsbehov på arenaer hvor også uhi-sektoren deltar. På forbrukerområdet vil vi vurdere hvordan forskningen best skal ivaretas med hensyn til vitenskapelig kvalitet og relevans.

BFD har følgende ambisjoner gjennom strategiperioden:

- økt kvalitet, kapasitet og kompetanse om departementets områder blant forskningsmiljøene. Dette gjelder både for departementets ansvarsområder, men også innenfor fagretningene rettsvitenskap og samfunnsøkonomi hvor det er behov for økt forskningsinnsats. Strategiens delmål 1 og flere av tiltakene innebærer en omdreining av departementets forskningsinnsats, og gir blant annet økt forutsigbarhet og langsiktighet i finansiering og forpliktende samarbeid. Dette bør også resultere i at flere forskningsmiljøer øker sin interesse og forskningsinnsats på BFDs områder.

- økt forskning om utsatte barn og unge som følge av kompetansekrav i barnevernsloven. Prop. 133 L (2020-2021) innebærer at ansatte i barnevernstjenesten i fremtiden skal ha mastergrad for å utføre nærmere bestemte kjerneoppgaver. Undervisning på masternivå vil kreve høyere forskningskompetanse hos de ansatte i universitets- og høyskolesektoren.
- aktiv forskningsformidling og tilgjengeliggjøring av forskningsfunn av forskere innenfor BFDs fagområder

4.3.2 Statistisk sentralbyrå

Statistikk og datainnsamling er viktige bidrag til strategiens delmål 3 om et godt og tilgjengelig datagrunnlag. Statistisk sentralbyrå produserer mesteparten av statistikken i *Nasjonalt program for offisiell statistikk 2021–2023*. Programmet inneholder flere statistikkområder som hører inn under BFDs ansvarsområder, som barnevern, familievern, krisesenter, offentlige ytelser og overføringer til barnefamilie, lavinntekt, inntekt, forbruk og gjeld og religion, tro og livssyn. Bufdir og AV-dir deltar i Utvalget for offisiell statistikk, som ledes av SSB. Samarbeidet med SSB om statistikkutvikling på BFDs områder er i stor grad delegert til Bufdir. Samarbeidet er konkretisert gjennom rammeavtaler som sikrer langsiktig og forutsigbar utvikling.

Departementet har som ambisjon at:

- utvikling og vedlikehold av statistikken gir god styringsinformasjon og et godt grunnlag for forskning
- etablerte tidsserier av data vedlikeholdes og gjentas i årene framover

4.3.3 Folkehelseinstituttet

Folkehelseinstituttet gjennomfører langsiktig forskning på flere tverrgående problemstillinger om familie, samliv, helse og fruktbarhet. FHI har også et eget miljø med særskilt kompetanse på å gjennomføre systematiske kunnskapsoppsummeringer. Kunnskapsoppsummeringer gir et oppsummert bilde over hva som finnes av forskning om et tema. Ettersom kunnskapsoppsummeringene blant annet kvalitetsvurderer primærforskning, er de viktige bidrag til et godt og tilgjengelig kunnskapsgrunnlag. Kunnskapsoppsummeringer vil derfor understøtte strategiens delmål 2. Gjennom sin avtale om kunnskapsoppsummeringer har Bufdir systematisk kontakt med FHI.

Departementet ser det som viktig at:

- forskningen FHI utfører på departementets områder er med på å utvikle forskningsfronten
- kunnskapsoppsummeringene bidrar til kunnskapsbasert utvikling av tjenester og tiltak på BFDs områder

4.4 Kunnskaps- og kompetansesentre

Enkelte kunnskaps- og kompetansesentre på BFDs områder har fått et særskilt ansvar for kunnskapsutvikling og veiledning til praksisfeltet. Det gjelder NKVTS (Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress), NUBU (Nasjonalt utviklingscenter for barn og unge), RKBU/RBUP (Regionsenter for barn og unges psykiske helse) og RVTS (Regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging). Disse mottar tilskudd over statsbudsjettet. Sentrenes arbeid er viktig for å understøtte strategiens delmål 2.

Sentrene supplerer forskningsaktiviteten som gjøres i uhi-sektoren, men skiller seg fra disse fordi de også har et særlig ansvar for formidling, støtte og rådgivning opp mot praksisfeltet. Sentrene er dermed en viktig kanal for utvikling og implementering av kunnskapsbaserte tjenester. Bufdir forvalter tilskuddene til sentrene, og har de siste årene arbeidet for å samordne sentrenes tilbud og i større grad utnytte kompetansen deres i tiltaksutvikling. Samtidig peker strategigruppen for BarnUnge21 på flere svakheter ved organisering og innretning av sentre som retter seg mot utsatte barn og unge, inkludert sentrene nevnt ovenfor. Strategigruppen fremhever blant annet at tilbudet er uoversiktlig, at kommunenes bruk av sentrene varierer og at sentrenes kompetanse i liten grad benyttes inn i relevante utdanninger. De fastslår videre at det ikke finnes en systematisk oversikt over hva som er praksisfeltets behov, og om dette samsvarer med sentrenes tilbud.

Departementet har som ambisjon at:

- kunnskapen fra sentrene i større grad systematiseres og tilgjengeliggjøres, slik at det kan brukes i politikkutforming og bidra til kunnskapsbasert praksis i tjenestene. Her spiller Bufdir en viktig rolle.
- sentrene er godt kjent og at tilbudet oppfattes som nyttig i praksisfeltet

4.5 Andre nasjonale aktører

I arbeidet med å bygge opp forskningen og kunnskapsutvikling på BFDs områder er flere nasjonale aktører nyttige partnere. Direkte eller indirekte er disse aktørene med på å påvirke utviklingen av kunnskapsgrunnlaget på BFDs områder. Denne kategorien inneholder aktører som frivillige organisasjoner, KS, Universitets- og høyskolerådet og Forskningsinstituttens fellesarena. Kunnskapsbidragene tilfører nye perspektiver og vinklinger i hvordan en samfunnsutfordring kan forstås, bidrar til innovativ tjenesteutvikling og synliggjør kunnskapsbehov i sektoren, for eksempel fra kommunenes perspektiv.

Gjennom strategiperioden vil BFD større grad invitere til dialog og være synlig og tilstede på seminarer og konferanser for å stimulere til interesse for departementets områder og uttrykke departementets kunnskapsbehov.

4.6 Internasjonale aktører

Økt bruk av og samhandling med internasjonale kunnskapsaktører vil understøtte departementets arbeid med delmål 4. Her nevnes de mest sentrale internasjonale aktørene.

4.6.1 Nordisk ministerråd

Komparativ forskning om de nordiske landene er verdifulle bidrag til departementets kunnskapsgrunnlag. De nordiske landene er like nok til gode sammenligninger, men samtidig ulike nok til gode komparative studier.

BFD har en ambisjon om å:

- benytte Nordisk ministerråd og strukturene under NMR, som for eksempel Nordforsk og Nordens velferdssenter, til mer kontakt mellom nordiske byråkrater og forskere, og til nordisk forskningssamarbeid.

4.6.2 OECD

OECD har særskilt kompetanse på å utarbeide komparative analyser, statistikk og landrapporter, og kan på denne måten identifisere sammenhenger og konsekvenser på tvers av land. OECD har bred tillit i Europa, og kan, på områder hvor det er krevende å etablere et omforent kunnskapsgrunnlag på nasjonalt nivå, bidra til mer konsensus.

BFD har en ambisjon om å:

- etablere systematisk kontakt med OECD og i større grad nyttiggjøre seg den kompetansen som OECD besitter

4.6.3 EU

Innenfor EU foregår det utstrakt arbeid med forskning og kunnskapsutvikling. Av størst betydning for BFDs områder er EUs rammeprogram for forskning og innovasjon og det europeiske forskningsområdet (ERA). Innenfor forbrukerområdet foregår det i tillegg viktig forskning og kunnskapsutvikling gjennom EUs rammeprogram for forbrukerpolitikk. BFD ser både et potensial og behov for økt internasjonalt forskningssamarbeid innenfor EUs programmer og strukturer.

BFD har følgende ambisjoner:

- BFD, ved å delta i Norges påvirkningsarbeid overfor EU koordinert av Kunnskapsdepartementet, bidrar til å bedre synliggjøre behovet for forskning og kunnskapsutvikling om barn og unge.
- Forskningsrådet, som besitter flere virkemidler for å stimulere til norsk deltakelse i EUs strukturer for forskning og innovasjon, bidrar til å mobilisere til økt deltakelse fra forskere på BFDs områder.

Referanseliste

Forskningsrådet (2021). [Ut av blindsonene. Strategi for et samlet kunnskapsløft for utsatte barn og unge](#)

Fossum et al. (2021). [Forbruksforskning i Norge. En kunnskapsoversikt.](#)
(Rapport 2021:24) NIFU

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2021). [Gode hver for oss. Best sammen. Overordnet strategi for departementsfellesskapet 2021-2025](#)

Kunnskapsdepartementet (2017). [Veileder for sektoransvaret for forskning](#)

Meld. St. 22 (2020-2021) [Data som ressurs – Datadrevet økonomi og innovasjon](#)

Meld. St. 4 (2018-2028) [Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019-2028](#)

The research Council of Norway (2021). [Evaluation of Legal Research in Norway. Report from the Evaluation Committee](#)

Utgitt av:
Barne- og familiedepartementet

Publikasjoner er tilgjengelige på:
www.regjeringen.no
Publikasjonskode: Q-1255 B
Illustrasjon forside: NTB
Design og layout: Konsis Grafisk
01/2022